

Herdenking van de overledenen van NAS en Pauluskerk, zondag 3 november 2019, 17.00 uur, NAS, Vijverhofstraat

Lezingen: psalm 43 (in de vertaling van Oussoren)
psalm 138 (in de "vrije" vertaling van Huub Oosterhuis)
Mattheus 5: 1 - 12

overdenking

Lieve mensen,

Wij zijn hier bij elkaar om te gedenken al die mensen, die het afgelopen jaar uit ons midden zijn weggevallen. Mensen van wie wij hielden, om wie wij veel gaven, mensen ook die wij minder graag mochten of helemaal niet, mensen met wie wij van alles en nog wat hebben meegemaakt.

"Het echte geluk is voor mensen die weten, dat zij God nodig hebben", hoorden we daarnet. Geluk. "Gelukzoekers" noemen ze de mensen uit Afrika en Azië, die naar Europa komen, omdat er bij hen thuis geen bestaan valt op te bouwen. En omdat ze alleen maar "gelukzoekers" zijn, moeten ze hier maar weer zo snel mogelijk weg. Alsof wij mensen niet allemaal gelukszoekers zijn, door en door !

Bericht in de krant, kort geleden: "Magische grens doorbroken: Eliud Kipchoge loopt marathon binnen de twee uur". Een Keniaan van 34 jaar is in Wenen de eerste mens, die een marathon loopt onder de twee uur. Er waren een paar trucjes voor nodig, maar dan heb je ook wat. De krant bericht in een soort taal, die de sfeer oproept van zoiets als de eerste mens op de maan. In een interview vertelt Kipchoge zelf enthousiast, dat hij nu helemaal gelooft, dat voor mensen niets meer onmogelijk is. Als je maar wilt, slim bent, doorzet en volhoudt. Dat laatste zegt hij niet letterlijk, maar dat is wel de boodschap die in zijn woorden zit. Ik wens hem veel geluk, natuurlijk, van harte. Ik houd ook van bewegen en buitenlucht, maar denk bij 42 kilometer gehol wel: neem een glas wijn. Dat is wel zo gezond. Maar vooral ook dit. Wat moet ik hier nu mee ? Waaraan draagt zo'n prestatie nou bij ? Helpt het de mensen in mijn samenleving iets ? Natuurlijk was Kipchoge dolblij met zijn prestatie. Maar brengt die inderdaad geluk ? Of denk je na een tijdje, ja, maar het moet ook binnen anderhalf uur kunnen ? En is al je geluksgevoel alweer heel snel verdampt.

Veel geluk of allerlei varianten daarop, dat wensen wij elkaar toe op de verschillende momenten van ons leven. Soms welgemeend, soms denk je er niet zo over na. De vraag is dan vervolgens wat je eigenlijk bedoelt met dat: "veel geluk". Onze samenleving is steeds meer in de ban geraakt van het idee, dat Mijn leven een maakbaar project is en Ik de projectleider. Of het een succes wordt - en dan vooral in de materiële zin - hangt vooral af van Mijzelf. Wij zien onszelf als autonoom. Ik bepaal zelf wie Ik ben of wil zijn en wat er nodig is om het "geluk" in Mijn leven te bereiken. Essentieel

daarbij is, dat Ik het wil. Waar een wil is, is altijd een weg in ons beeld van wie wij mensen zouden zijn. Willen = kunnen. De prestatie van Kipchoge en de uitleg die hij er aan geeft staan wat mij betreft model voor het ideaalbeeld van wie wij mensen zouden zijn, dat de afgelopen eeuwen steeds meer in ons westerse DNA is gaan zitten. Ik ben mijn eigen project en kan dat Zelf tot een succes maken. Lukt dat, dan ben Ik gelukkig. Lukt dan niet, dan heb Ik gefaald, is dat Mijn eigen schuld en ben ik diep ongelukkig.

Hoe langer ik in de Pauluskerk ben en met jullie en ons allemaal in gesprek, hoe meer ik ben gaan zien, dat dat beeld van wie wij zouden zijn ons totaal op het verkeerde been zet. Ik maakbaar, mijn eigen project, maker van mijn eigen succes, dat is veel te hoog gegrepen. Dat halen wij mensen helemaal niet. Het is iets voor goden. Of extra Speciale Mensen, heiligen of zo. En die bestaan niet, volgens mij. Volgens dokter Huub is depressie een typisch westerse ziekte. Als je gaat denken, dat je leven maakbaar is en dat het perfect moet zijn en dat geluk een kwestie is van willen, zet je jezelf zo onder druk, dat de kans groot is, dat je eraan onderdoor gaat. En dat is precies wat er volop om ons heen gebeurt in de marathon naar het geluk: depressie, faalangst, onzekerheid, zelfmoordneigingen, juist ook onder jonge mensen. We halen het gewoon niet, langs die weg naar het geluk. Dat is één.

Maar stel, stel, dat we het wel zouden halen, zou geluk dan wel bereikbaar zijn langs die weg ? Ik denk het ook niet. Daarover gaan die twee teksten, die we daarnet hebben gehoord. "Het echte geluk is voor mensen die weten, dat zij God nodig hebben", zegt Jezus. Dus niet Zichzelf en willen = kunnen, gericht op Mijzelf. Maar God. God. Waarom noemt de bijbel God God ? "Hoog op hun tronen, ik hoor ze, de opperste wezens ter wereld. Ik tart ze, ik zing ze de Naam toe: "Vriendschap, ontferming en trouw". Vriendschap, ontferming en trouw. Daarvoor staat God in de bijbel. Hallo, aangenaam kennis te maken. Mijn Naam is: vriendschap, ontferming en trouw. Midden in onze wereld, die zo gericht is op "Ik" en op: hallo, aangenaam kennis te maken. Mijn naam is: Ik ben mijzelf genoeg, midden in een wereld, die bol staat van "egologie", zou Levinas zeggen, komt de bijbel met een heel andere weg richting het "geluk": vriendschap, ontferming en trouw. Het geheim van mijn leven, de weg naar "geluk", naar zin en betekenis in mijn leven, zij zijn nooit te vinden, als ik blijf denken, dat het in mijn leven allereerst gaat en draait om mijzelf. Om mijn bestaan, om mijn belang. "Geluk", zin en betekenis vinden in je bestaan, dat kan, maar het gaat altijd via de ander. In het boek Genesis staat, dat wij mensen "onvolledig" zijn geschapen. Dus niet onszelf genoeg. Maar "onvolledig". En die "onvolledigheid" is niet onze zwakte, maar juist onze kracht. Wij mensen "onvolledigheid" maakt, dat wij fundamenteel aangewezen zijn op elkaar, op de ander. Een "onvolledigheid", die kan worden opgeheven. Soms, even, soms

iets langer, smaakmakend voor je hele leven. Maar dan alleen door te doen en te zijn als de "Naam", de "Naam", God, in de praktijk: vriendschap, ontferming en trouw, tot werkelijkheid geworden in jouw eigen persoon.

Laten wij de doden vanmiddag zo gedenken. Sommige van hen streden met alles wat er in hen was tegen de "egologie" van onze tijd en van alle tijden. Anderen waren er juist slachtoffer van. Al die mensen van ons, die vaak in de ogen van anderen niet deugden, omdat ze verslaafd waren of geen werk vonden of geen huis of geen papieren en dus illegaal en dus crimineel. Al die mensen van ons die in de ogen van velen geen naam hadden, de Naam niet waard. Laten wij hen gedenken als mensen die juist meer dan de moeite waard waren om een naam te hebben en dus hun naam noemen. Zij waren niet niemand. En laten we dat vooral doen, omdat God hen had geschapen als mensen met een naam, bedoeld, gewild, en dus in staat tot vriendschap, ontferming en trouw, in ieder geval in Gods ogen eindeloos de moeite waard, wat de samenleving ook van hen vond of zij van zichzelf of wij van hen. In de ogen van de Naam deden zij ertoe. En dus ook in onze ogen. Amen.

D.J. Couvée, Pauluskerk, Rotterdam, 3 november 2019 (gehouden bij de NAS, Vijverhofstraat 37)